

УДК 343.56

DOI 10.32755/sjeducation.2025.02.025

РОЗУМІННЯ ЖИТТЄУСПІХУ: ОГЛЯД МІЖПОКОЛІННИХ УЯВЛЕНЬ В ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Ганаба Світлана Олександрівна,
доктор філософських наук, професор,
професор кафедри психології, педагогіки
та соціально-економічних дисциплін,

Національна академія Державної прикордонної служби України
імені Богдана Хмельницького

(29027, Україна, м. Хмельницький, вул. Шевченко, 46,

e-mail: sveta_ganaba@ukr.net)

ORCID: 0000- 0002-4373-7075

Researcher ID: AAI -2054-2020

Механізми переживання успіху є складними й сповненими суперечностей. Вони відображають внутрішній світ людини і вказують на стиль та якість її життя. Розуміння людиною власних цінностей і їх вплив на сприйняття успіху може допомогти їй більш усвідомлено ставитися до своїх досягнень і вибору життєвого шляху.

Аналіз отриманих результатів свідчить про наявність відмінностей у розумінні життєуспіху педагогів та студентів. Якщо педагоги ситуації успіху пов'язують із соціальним визнанням, то студенти акцентують увагу на важливості особистісного розвитку та можливостями кар'єрного зростання. Існують відмінності у системі цінностей та мотивації. Зокрема, для студентів є важливою самореалізація, натомість для педагогів здатність задовольняти потреби соціуму.

Різняться міркування педагогів та студентів у розумінні чинників, які вважають бути людиною успішною. Педагоги вважають основними причинами лінощі, неорганізованість, страх зазнати невдачі, недостатню вмотивованість. Перепонами в досягненні успіху для студентів є вплив оточення, думки інших людей, невпевненість у собі, відсутність чіткої мети, неорганізованість. Міркування респондентів є схожими у відповідях на запитання: які риси характеру та зовнішні чинники сприяють досягненню успіху. Так, рисами успішної людини є цілеспрямованість, уміння бути щасливою та здатність до комунікації, вміння оточувати себе успішними людьми, стійкість та віра у свої сили.

Аналіз отриманих результатів засвідчив потребу переходу в освітній сфері від постфігуративної моделі виховання до конфігуративної та префігуративної. Цей перехід дозволить усім учасникам освітнього процесу демонструвати та розвивати власні цінності життєуспіху, підвищиться самооцінність людини як суб'єкта освітньої взаємодії.

Ключові слова: життєуспіх, освіта, студенти, педагоги, міжпокоління, уявлення, цінності.

UNDERSTANDING LIFE SUCCESS: A REVIEW OF INTERGENERATIONAL PERCEPTIONS IN THE EDUCATIONAL ENVIRONMENT

Hanaba Svitlana,

Doctor of Philosophical Sciences, Professor,
Professor of Psychology, Pedagogics and social-economic
disciplines department Bohdan Khmelnytsky,
National Academy of the State Border Guard
Service of Ukraine

(46 Shevchenko Street, Khmelnytskyi, 29027, Ukraine,

e-mail: sveta_ganaba@ukr.net)

ORCID: 0000-0002-4373-7075

Researcher ID: AAI -2054-2020

The mechanisms of experiencing success are complex and full of contradictions. They reflect a person's inner world and indicate the style and quality of their life. Understanding a person's own values and their influence on the perception of success can help them to be more conscious about their achievements and the choice of their life path. Analysis of the results showed differences in the understanding of life success of teachers and students. While teachers associate success situations with social recognition, students emphasize the importance of personal development and career growth opportunities. There are differences in the system of values and motivation. In particular, self-realization is important for students, while for teachers the ability to meet the needs of society is important. Teachers and students have different opinions in understanding the factors that prevent a person from being successful. Thus, teachers consider laziness, disorganization, fear of failure, and lack of motivation to be the main reasons. Obstacles to success for students are the influence of the environment, the opinions of other people, self-doubt, lack of a clear goal, disorganization. The respondents' reasoning is similar in their answers to the question: what character traits and external factors contribute to success? Thus, the traits of a successful person are purposefulness, the ability to be happy and the ability to communicate, the ability to surround yourself with successful people, resilience and faith in one's own strengths. The analysis of the results showed the need to transition in the educational sphere from a post-figurative model of education to a configurative and pre-figurative one. This transition will allow all participants in the educational process to demonstrate and develop their own values of life success, and the self-worth of a person as a subject of educational interaction will increase.

Key words: life success, education, students, teachers, intergenerational ideas, values.

Постановка проблеми. Релевантність освіти визначається її здатністю йти в авангарді сучасних змін та «задавати тон» сучасним суспільним модернізаціям. Зорієнтованість освіти на

сьогодення та майбутнє спонукає до перегляду розуміння її теоретичних засад і концептуальних ідей у контексті запитів «духу епохи» тощо. Зокрема, йдеться про мету освіти, яка має процесуальний характер, оскільки не є єдино сформованою та визначеною для будь-якої історичної епохи. Навпаки, залежно від суспільних викликів, вона набуває нових змістових конфігурацій і смислових стратегій, гнучко реагуючи на потреби і запити епохи. Зауважимо, що відсутність чи нівелювання в освіті мети чи суспільних ідеалів зумовлює деградацію цієї сфери. На думку Ю. Мелкова, виникає реальна загроза «розчинити» освітній процес у квазіформах «образованщини» [10, с. 215]. Йдеться про ситуацію, коли освітня діяльність підпорядковується не цілям, а засобам, тобто практичним механізмам, шляхам упровадження, методикам та технологіям [5, с. 98].

Вочевидь, що освітня мета має багатовекторне спрямування, де зберігається певний магістральний напрям: особистісний розвиток людини з урахуванням її індивідуальних здібностей і потреб та можливості гнучко реагувати та справлятися з низкою суспільних викликів, мати кар'єрні досягнення і здорові стосунки, отримувати задоволення від життя тощо, тобто досягати життєуспіху. З огляду на те, що педагог в освітньому процесі виконує роль мотиватора (ментора, наставника), актуалізується проблема, то чи його розуміння життєуспіху корелюється з розуміння тих, хто здобуває освіту, чи можливим є досягнення мети освітнього процесу.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Зазначимо, що дефініція життєуспіху має міждисциплінарний характер й є однією із засадничих у дослідницьких антропологічних студіях. У широкому аспекті розуміння дослідники О. Іванюта, О. Яницька, А. Ярема та інші життєуспіх пов'язують з благополуччям людини в різних життєвих сферах, здатність до самореалізації, спроможність досягати визначені цілі тощо. В опціях філософського аналізу це поняття засвідчує прагнення до самоаналізу та осмисленого життя. Загалом конотації пояснення успіху, на думку Л. Балицької, А. Кравченка, зосереджені на внутрішньому сприйнятті людиною себе. Соціологічний аспект розуміння цього поняття означає здатність успі-

шно виконувати завдання та досягати поставлених цілей. Це поняття, за твердженням Л. Буркової, А. Салакової, Н. Соколовської, І. Шостак, свідчить про особливості соціального життя людини, її місце у суспільній ієрархії та можливостями взаємодії із соціальним світом [4; 11]. В основі аналізу семантики цього поняття, за твердженням Ю. Ільїної, є три базових розуміння: результат як досягнення мети, успішність і розвиток, талант та здібності [7]. Вочевидь йдеться про динамічний стан, який виникає в результаті взаємодії особистісного зростання, зовнішніх відносин та реалізації власного потенціалу [3]. У вузькому розумінні цього поняття життєуспіх розглядається як оцінювання людиною власних досягнень, визнання їх соціальної значущості, насамперед, для себе [2; 6; 8]. З огляду на це життєуспіх посідає важливе місце у системі мотивації та осмислення самої себе, своїх вчинків і життя загалом. Йдеться про сукупність внутрішніх факторів, як-то: подолання життєвих труднощів, розв'язання складних професійних проблем, самовизначення людини як установка на подолання самого себе й прагнення вийти «за власні межі» тощо. Поняття «успіх» має соціальне й особистісне наповнення, яке вказує на суперечності між соціокультурним, індивідуальним розумінням цього поняття.

На думку Д. Бобкова, І. Болотіної, О. Гудзенко, А. Яреми, мотиваційні фактори є актуальними в розумінні суб'єктивно-психологічних механізмів переживання людиною успіху [1; 2; 6; 12]. Людина може бути мотивованою як внутрішніми факторами (особистісний розвиток, задоволення від роботи), так і зовнішніми (визнання, нагороди). Чітке визначення цілей та планування шляхів їх досягнення допомагає людині краще переживати ситуації успіху.

Попри низку міждисциплінарних досліджень соціальної природи життєуспіху та механізмів його функціонування, залишається актуальним розуміння і зміна смислового наповнення цієї дефініції в перспективах зміни міжпоколінних уявлень.

Метою статті є аналіз розуміння життєуспіху на основі міжпоколінних уявлень в освіті.

Методологічною основою дослідження є комплексний підхід, що охоплює як теоретичні, так і емпіричні методи. Теоретична частина роботи ґрунтується на аналізі наукових робіт, які присвячено проблемам аналізу сутності та природі життєуспіху, особливостям визначення критеріїв успішної людини тощо. Феноменологічний підхід уможливив пояснення життєуспіху як соціокультурної форми. Соціально-філософський аналіз використовується з метою розгляду суб'єктивно-психологічних механізмів переживання людиною успіху. Проведено анкетне опитування респондентів, що спрямоване на визначення кількісних показників та якісної характеристики отриманої інформації.

До проведення емпіричного дослідження розуміння життєуспіху було залучено учасників освітнього процесу різних вікових груп, а саме викладачі – 45–65 років (старша вікова група), викладачі – 30–45 років (середня вікова група), студенти – 17–27 років (молодша вікова група). Опитування проводилося за авторською анкетною, яка передбачала визначення причин, які сприяють чи, навпаки, перешкоджають досягненню успіху, розумінню того, як впливають кризові ситуації на життєуспіх, які риси характеру повинна мати успішна людина, чи вважаєте ви себе успішною людиною та чи є люди, приклад яких надихає вас на нові звершення тощо. Релевантним є особистий досвід учасників опитування в досягненні ними успіху та факторів, які цьому сприяли.

В опитуванні взяли участь 60 викладачів (20 респондентів старшої вікової групи та 40 учасників опитування середньої вікової групи) та 35 здобувачів вищої освіти Хмельницького національного університету і Хмельницького університету регіонального управління та права імені Л. Юзькова. Попри те, що інформація, отримана на основі суб'єктивних думок та переконань, її узагальнення, на нашу думку, дозволить прослідкувати певні тенденції в розумінні життєуспіху та з'ясувати рівень виконання освітніми закладами своєї мети, а саме підготовки молоді до якісного та успішного життя в умовах сучасного світу. Для розуміння змістової компоненти дефініції життєуспіху та визначенні його змінних (міжпоколінних уяв-

лень) обрано учасників освітньої взаємодії. Вибір цієї категорії обумовлений освітньою метою та запитамі соціуму. Йдеться про підготовку молоді до життя в умовах нестабільного й швидко мінливого життя. Наставниками в реалізації цієї суспільної освітньої місії є педагоги. Але чи завжди їх настанови, знання й уміння можуть слугувати ефективним джерелом та ресурсом у підготовці молоді людини до успішного й якісного життя.

Насамперед ми намагалися з'ясувати, чи існують відмінності в розумінні успіху різних вікових категорій педагогів. Так, освітяни старшого покоління (вік від 45 років) успіх розглядають як професійну реалізацію та визнання соціумом її результатів: «праця в умовах інтелектуального та ментального комфорту», «результат наполегливої праці, таланту, везіння», «відчуття досягнення поставлених цілей та задоволення від результату», «здійснення мрій у професійній діяльності, все добре у сім'ї, дітей та онуків» тощо. Педагоги середнього покоління (вік від 30 до 45 років) у розумінні успіху продемонстрували дві позиції. Так, більшість респондентів цієї вікової групи (65 %) також зорієнтовані на кінцевий результат: «це досягнення позитивного кінцевого результату», «коли вдається все задумане», «коли людина досягла поставленої мети» тощо. Натомість частина учасників опитування (35 %) розглядають ситуації успіху як особисту реалізацію та як «частину своєї візії на життя», як «свідоме життя», як «це коли ти задоволений собою», як «відчуття внутрішньої гармонії» тощо. У відповідях здобувачів вищої освіти пріоритетним є пояснення успіху як здатності до самореалізації та досягнення особистісних життєвих цілей. Так, представники цієї вікової категорії успіхом вважають «позитивний настрій від власної роботи», «досягнення своїх цілей», «самореалізацію, відповідальність, трудоголізм», «досягнення цілей, самореалізація», «кар'єрне зростання», «високий соціальний статус та визнання», «це коли в тебе збуваються твої мрії», «це коли в житті людини є все, що потрібно – сім'я, друзі, кар'єра», «досягнення вершини своїх амбіцій», «позитивна оцінка завершених дій» тощо.

Різняться міркування педагогів та здобувачів вищої освіти в розумінні чинників, які заважають бути людиною успішною.

Так педагоги старшої вікової групи вважають основними причинами, які заважають досягати успіху: лінощі, неорганізованість, страх зазнати невдачі, недостатня вмотивованість. У педагогів середнього віку цей діапазон розширюється завдяки таким чинникам, як: відсутність чіткої мети та харизми, незадоволення життям тощо. Здобувачі вищої освіти виокремлюють серед факторів: «думки інших», «вплив оточення», «непевненість у собі», «лінощі та бездіяльність», «невміння управляти часом», «відсутність сил та мотивації», «неуважність і неорганізованість», «сором'язливість» тощо.

Суттєві відмінності між педагогами та здобувачами вищої освіти виявлено в запитанні: чи вважаєте Ви себе успішною людиною? Так, педагоги старшого віку в переважній більшості відповіли позитивно, аргументуючи свою позицію тим, що «все життя займаюся тим, що люблю», «подобається життя, люди, Всесвіт», «маю улюблену роботу, хорошу родину та дітей». Педагоги від 30 до 45 років доповнили цей перелік судженнями на кшталт: «люблю свою справу», «є куди рости», «перебуваю у рівновазі з собою», «внутрішньо реалізована та задоволена» тощо. Якщо педагоги здебільшого вважають себе успішними й реалізованими людьми, то здобувачі вищої освіти лише близько половини (45 %) дали позитивну відповідь. Вочевидь, що це пов'язано з їх віковими особливостями, пошуком власного Я та розвитком особистості. Вони стверджують, що здатні «досягати своїх цілей лише в певних аспектах діяльності», вважають, що необхідно «більше працювати і вкладати душу в те, що робиш», «наполегливо йти до своєї мрії» тощо. Практично всі учасники опитування є одностайні у відповіді на запитання: чи є в них приклад успішних людей? Переважна більшість респондентів вважає, що таким прикладом є батьки та близькі для них люди (які в певний період їх життя були в ролі наставників і радників). Зазначимо, що ніхто зі здобувачів вищої освіти не зазначив педагогів як успішних та реалізованих людей, що можуть слугувати їм за взірцем. Відмінностями у відповідях є те, що частина здобувачів вищої освіти (35 %) вважає своїх друзів та відомих особистостей (співачи, блогери) прикладом для наслідування в дося-

гненні успіху, натомість педагоги вважають прикладом для наслідування військових, які героїчно боронять Україну, а також духовних наставників: Ісуса Христа та Ігнатія Лойолу тощо. Міркування респондентів фактично збіглися у відповідях на запитання: які риси характеру та зовнішні чинники сприяють досягненню успіху. Основними рисами успішної людини є цілеспрямованість, уміння бути щасливою та здатність до комунікації, вміння оточувати себе успішними людьми, стійкість і віра у свої сили. Розділилися думки респондентів у відповіді на запитання: чи впливають кризові ситуації та яким чином на досягнення успіху? Здобувачі вищої освіти вважають, що «життєві труднощі здатні загартувати віру людини у себе», «вони дають людині життєвий досвід», «кризові ситуації змінюють життєві цінності» тощо.

Педагоги середньої і старшої вікової групи підтримують вищезазначені міркування та з позицій своїх життєвих переконань і досвіду вважають, що кризові ситуації мають амбівалентний характер. У своїх міркуваннях вони додають, що «одних людей життєві труднощі спонукають до успіху, а інших демотивують», «можуть зумовити втрату себе як особистості», «одні відмовляються від своєї мети, а інших, навпаки, це мотивує» тощо. Також є відмінності в результатах опитування педагогів та здобувачів освіти в питанні впливу оточення на успішність людини. Здобувачі вищої освіти вважають визначальним вплив друзів і близького кола спілкування, натомість педагоги більше схиляються до підтримки родини та вважають близьких родичів найкращими радниками і надійною підтримкою у складних життєвих ситуаціях. Впливає на формування життєвого успіху також і духовний стан людини. Цікаво, що здобувачі вищої освіти вважають визначальними в досягненні успіху внутрішні фактори, а саме вміння долати кількість та драматизм життєвих криз – майже кожен четвертий учасник опитування вважає це релевантним у реалізації життєвих цілей і відчутті успішності та значущості. Отримані результати опитування засвідчують про етап їх становлення як особистості та пошук власного шляху розвитку і реалізації своїх задумів та планів.

Релевантним у визначенні складових успіху сучасної людини є визначення рис успішності. Так, на думку здобувачів вищої освіти, визначальними показниками та ресурсами успішної людини є самодостатність (90 %); мудрість (70 %); комунікабельність (60 %). Для педагогів середнього та старшого віку важливими рисами характеру людини, які слугують індикаторами життєуспіху, є: працьовитість (80 %); здоров'я (80 %); освіченість (70 %). Підґрунтям успішності та розвитку відповідних рис є низка складових. Так, за твердженнями здобувачів вищої освіти, визначальними складовими успішної людини є: цілеспрямованість – 100 %, професіоналізм – 70 %, уміння слухати інших – 50 %, здібності та таланти – 40 %. Натомість складовими успішності, на думку педагогів, є: професіоналізм – 90 %, досвід – 70 %, здібності та таланти – 60 %, гроші – 50 %. На думку респондентів, визначальними періодами у відчутті успіху є період юнацтва. Більшість педагогів (80 %) обрали цей період з огляду на те, що це час найбільших стартових можливостей та життєвої енергії (коли «все ще попереду»). Здобувачі вищої освіти надали перевагу юнацькому періоду життя також з подібних міркувань. Водночас у своїх відповідях вони продемонстрували вміння жити «тут і тепер», не відкладати свої прагнення та плани на майбутнє. Ця риса є характерною для епохи постмодерності. Людина сучасної епохи, спираючись на власне світовідчуття та світосприйняття, мандрує з одного контексту до іншого. Метафорично вона уподібнюється до бджолиного рою, який ніколи не має сталої траєкторії руху й постійно у русі видозмінюється, гуде та трансформується [14, с. 636]. Для особистості ця тенденція стає розхитуванням усіма шанованої ієрархії високих і низьких почуттів, значущих і другорядних цінностей, провідних та підпорядкованих мотивів. Бачення особистості змінюється завдяки врахуванню її нескінченних можливостей, тенденцій і перспектив. Згідно з ґештальт-підходом, особистість існує лише там і тоді, де є контакт. Насправді вона і є цим контактом [13].

Аналіз отриманих емпіричних даних засвідчив відмінності в розумінні життєуспіху та успішності сучасної людини як одного із завдань та факторів якісної освіти. Так, здобувачі вищої

освіти та їх наставники мають відмінності в розумінні цього поняття як соціокультурного явища. Вочевидь відмінності в міжпоколінних уявленнях залежать від низки соціальних факторів, які є рушіями у суспільному поступі. Зокрема, йдеться про особливості економічного розвитку, технологічні зміни, розвиток соціокультурного та освітнього середовища тощо. Ці чинники сприймаються не лише як певна сукупність зовнішніх факторів, а й як інтегративна здатність, яка суттєво впливає на внутрішній світ людини та низку її світоглядних і ціннісних установок. Так, здобувачі вищої освіти здебільшого рівень успішності пов'язують з особистісним розвитком, здобуттям знань та навичок, а також можливостями для кар'єрного зростання. Досить часто вони оцінюють успіх крізь призму особистісних досягнень у навчанні чи суспільному житті. Педагоги часто ситуації успіху пов'язують із професійною діяльністю, акцентують увагу на важливості навчання, значущості особистісного та професійного досвіду, розвитку соціальних навичок тощо. Існують відмінності у системі цінностей та мотивації. Так, педагоги акцентують увагу на розвитку особистісних якостей, таких як працьовитість і відповідальність. Натомість здобувачі вищої освіти часто пріоритетом мають внутрішню мотивацію, пов'язану з особистими інтересами та кар'єрними цілями. Здебільшого вони цінують самореалізацію.

Важливу роль у розвитку відмінностей відіграє соціальний контекст. Так, для педагогів, особливо середнього і старшого віку значущим є життєвий досвід та система ціннісних установок. Вони мають досвід роботи з різними поколіннями і можуть порівнювати зміни у цінностях і мотивації здобувачів вищої освіти (їх погляди здебільшого є усталеними й спрямовані на базові цінності суспільства). Натомість для здобувачів вищої освіти визначальним у соціокультурному контексті є соціальні мережі та особливості життя «тут і тепер». Почасти віртуальний світ впливає на формування уявлень про життєуспіх молодих людей через порівняння з іншими. Зазначимо, що важливими для всіх учасників опитування є низка чинних соціальних та економічних факторів. У методах досягнення успіху практично не виявлено міжпоколінних відмінностей. Так, педагоги та здобувачі вищої освіти вважають, що низка особи-

стісних компетенцій і умінь, як-то: критичне мислення, комунікативність, креативність, цілеспрямованість та наполегливість слугують основою успішності сучасної людини. Аналіз отриманих результатів засвідчив потребу переходу в освітній сфері від постфігуративної моделі виховання (де молоді люди вчаться у своїх наставників) до конфігуративної (де молодь та педагоги отримують досвід від своїх ровесників), префігуративної (де молоді люди виступають наставниками для педагогів, а наставники прислухаються до їх настанов та зауважень) (М. Мід).

Висновки. Отож, суб'єктивні механізми переживання успіху є складними і багатограними. Вони залежать від низки чинників, як-то: індивідуальні особливості психіки та її виявів у людини, соціокультурний контекст досягнення успіху, особливості соціального середовища. Серед когнітивних механізмів суб'єктивно-психологічного переживання людиною успіху релевантними є самооцінка та позитивне мислення. Відмінності у міжпоколінних уявленнях залежать від особливостей економічного розвитку, технологічних новацій, рівня розвитку соціокультурного та освітнього середовища тощо. Педагоги ситуації свого успіху співвідносять з нормами та правилами використання соціальних комунікацій, тоді як здобувачі вищої освіти вважають важливим у досягненні успіху здатність використовувати нестандартні можливості вирішення ситуацій. Для представників обох поколінь важливим показником успішності є матеріальні статки та професіоналізм, але відмінності полягають у тому, що для педагогів важливо бути професіоналом своєї справи, а для представників молодого покоління бути професіоналом і мати високий фінансовий статус.

Суб'єктивно-психологічні механізми переживання успіху є складними й сповненими суперечностей, оскільки відображають природу людини та особливості її соціального життя. Вони містять у собі низку емоційних реакцій, когнітивних процесів, соціальних аспектів і мотиваційних факторів. Загалом розуміння цих механізмів сприяє кращому усвідомленню людиною своїх переживань та надає можливості для їх використання в досягненні нових цілей. Розуміння власних цінностей та їх вплив на сприйняття успіху може

допомогти людині більш усвідомлено ставитися до своїх досягнень і вибору життєвого шляху.

Перспективою подальших досліджень може стати аналіз факторів, які сприяють формуванню здатності людини до життєуспіху в освітньому середовищі.

Список використаних джерел

1. Бобкова Д. В. Взаємозв'язок рефлексії та ступеня задоволеності життям на різних вікових етапах. Запоріжжя, 2020. 65 с.

2. Болотіна І. М. Методи самомотивації та їх значення для підвищення ефективності діяльності менеджера. *Економіка і суспільство*. 2022. Вип. 42. С. 23–28.

3. Боровинська І. Є. До психологічного розуміння поняття «успіх», «успішність», «життєвий успіх», «життєва успішність». *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Психологічні науки*. 2017. Т. 2. Вип. 3. С. 142–148.

4. Буркова Л. В., Сагалакова А. Б., Соколовська Н. Б. Пошук формули успішності у житті: соціологічне дослідження пріоритетів успішності. *Освіта та розвиток обдарованої особистості*. 2013. № 8–9 (15–16). С. 205–212.

5. Ганаба С. О. Філософія дидактики: контексти, стратегії, практики : монографія. Суми : Університетська книга, 2014. 336 с.

6. Гудзенко О. Міжпоколінські відмінності уявлень про фактори досягнення життєвого успіху. *Соціологія майбутнього: науковий журнал з проблем соціології молоді та студентства*. 2010. № 1. С. 106–113.

7. Іванюта О., Яницька О. Психолого-педагогічні основи дослідження цілепокладання у студентській молоді. *Психологія: реальність і перспективи* : збірник наукових праць ЗДГУ. 2021. Вип.16. С. 63–68.

8. Ільїна Ю. М. Науковий огляд проблематики успіху та успішності. URL: <https://newlearning.org.ua/sites/default/files/praci/zbirnyk-2009/11.htm> (дата звернення: 14.04.2025).

9. Коваленко В. О. Філософія освіти у спадщині Дж. Дьюї. *Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя. Психолого-педагогічні науки*. 2011. № 10. С. 244–249.

10. Мелков Ю. Ідеал та мета освіти в ієрархії культурних цінностей. *Філософія освіти*. 2012. № 1–2. С. 211–222.

11. Шостак І. В. Анкетування : методичні рекомендації щодо організації та проведення соціологічного дослідження. Острогоз, 2021. 40 с.

12. Ярема А. Феномен успіху в соціологічному вимірі. *Вісник Львівського університету імені Івана Франка*. 2010. Вип. 4. С. 92–99.

13. Gergen K. The decline and the fall of personality. *Psychology Today*. 1992. № 25 (6). P. 59–63.

14. Sermijn J., Devlieger P., & Loots G. The Narrative Construction of the Self: Selfhood as a Rhizomatic Story. *Qualitative Inquiry*. 2008. Vol. 14. № 4. P. 632–650.

References

1. Bobkova, D. V. (2020), The relationship between reflection and the degree of life satisfaction at different age stages, Zaporizhzhia.

2. Bolotina, I. M. (2022), "Methods of self-motivation and their significance for increasing the effectiveness of a manager's activities", *Economy and Society*, Issue 42, pp. 23–28.

3. Borovynska, I. Ye. (2017), "Toward a psychological understanding of the concepts of “success”, “success”, “life success”, “life success”", *Scientific Bulletin of Kherson State University. Series: Psychological sciences*, T. 2, Is. 3.

4. Burkova, L. V., Sahalakova, A. B. & Sokolovska, N. B. (2013), "The search for a formula for success in life: a sociological study of the priorities of success", *Education and development of a gifted personality*, № 8–9 (15–16).

5. Hanaba, S. O. (2014), *Philosophy of didactics: contexts, strategies, practices* : monograph, University book, Sumy.

6. Hudzenko, O. (2010), "Inter-generational differences in ideas about the factors of achieving life success", *Sociology of the Future* : a scientific journal on the sociology of youth and students, № 1.

7. Ivaniuta, O. & Yanytska, O. (2021), "Psychological and pedagogical foundations of the study of goal-setting in student youth", *Psychology: Reality and Prospects* : a collection of scientific papers of ZDHU, Issue 16.

8. Ilina, Yu. M. Scientific review of the problems of success and achievement, available at: <https://newlearning.org.ua/sites/default/files/praci/zbirnyk-2009/11.htm> (accessed 14 April 2025).

9. Kovalenko, V. O. (2011), "Philosophy of education in the legacy of J. Dewey", *Scientific notes of the M. Gogol State University. Psychological and pedagogical sciences*, № 10.

10. Mielkov, Yu. (2012), "The ideal and goal of education in the hierarchy of cultural values", *Philosophy of education*, № 1–2.

11. Shostak, I. V. (2021), Questionnaire : methodological recommendations for organizing and conducting sociological research, Ostroh.

12. Yarema, A. (2010), "The phenomenon of success in the sociological dimension", *Bulletin of Ivan Franko University of Lviv*, Issue 4.

13. Gergen, K. (1992), "The decline and the fall of personality", *Psychology Today*, № 25 (6).

14. Sermijn, J., Devlieger, P., & Loots, G. (2008), "The Narrative Construction of the Self: Selfhood as a Rhizomatic Story", *Qualitative Inquiry*, Vol. 14, № 4.